

image of history, creates a peculiar concept of it, which is full of deep philosophical worldview content, reflections on the fate of all mankind.

The article is devoted to the study of I. Ohiienko's sacred texts language, the illustration of stereotypes in the text, the verbalization of the scientist's moral norms vision of that time behavior, the role of women in social and political life. Ivan Ohiienko's sacred works become national material for understanding reality, and generalized images are reproduced on the example of individual characters.

Ivan Ohiienko has his original vision of the place and role of women and men in the social and political life of the country. In sacred texts Ivan Ohiienko discusses «masculine» and «feminine» as the moral norm of behavior in that time society. The linguistic image of the character is carried out through moral and psychological characteristics, deeds and actions, which are often unusual and inappropriate for a female person. These characteristics are marked by their national, mental, and cultural uniqueness. Sacred texts of Ivan Ohiienko's become national material for understanding reality.

Key words: sacred texts, moral norms, Ivan Ohiienko, national stereotype, linguistic image.

Отримано: 28.10.2023 р.

УДК 811.161.2:81.42

DOI: 10.32626/2309-7086.2023-20.63-71

Любов Завальська

ORCID 0000-0002-6922-5844,

кандидат філологічних наук, докторант,

доцент кафедри прикладної лінгвістики,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПЕТИЦІЯ ЯК МОВЛЕННЕВИЙ ЖАНР УКРАЇНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО ДИСКУРСУ

Статтю присвячено аналізу системи мовленнєвих жанрів сучасного українського президентського дискурсу. Дослідження президентського дискурсу як одного з різновидів політичного дискурсу виконано в комунікативно-прагматичному аспекті. Це передбачало врахування особливостей комунікативної взаємодії учасників політичної інтеракції, обраних стратегій і тактик спілкування та виявлення комунікативних інтенцій. Розглянуто один з нових жанрів українського президентського дискурсу – петиція Президенту України. Проаналізовано петиції громадян до Президента за 2015-2023 роки та визначено структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні риси цього жанру. Враховано дистанційний та опосередкований характер петицій як жанру електронної комунікації глави держави з громадянами України. Схарактеризовано основні комунікативні стратегії мовців у петиціях та специфіку комунікативної поведінки Президента як адресата та відповідача. Зосереджено увагу на мовних засобах досягнення перлокутивного ефекту в мовленнєвому жанрі петиції. Визначено комунікативну інтенцію спонукання як основну в петиції, що зумовлює реалізацію мовленнєвих актів пропозиції та прохання. Розглянуто двокомпонентну структуру петиції та проаналізовано власне звернення мовця та відповідь адресата в комунікативній взаємодії за участю непрямого масового адресата. Розглянуто структурні елементи відповіді Президента як складника мовленнєвого жанру петиції та визначено її перформативний характер. Схарактеризовано проблеми досягнення перлокутивного ефекту в петиціях та низьку дієвість у політичному дискурсі.

Ключові слова: президентський дискурс, політичний дискурс, мовленнєвий жанр, петиція, комунікативна інтенція, перлокутивний ефект.

Постановка проблеми. Комунікативно-прагматичні дослідження президентського дискурсу скеровано на визначення стратегій і тактик взаємодії мовця з адресатами, виявлення комунікативної інтенції мовця-політика, аналіз комунікативних ролей та особливостей мовленнєвої поведінки мовця, а також кваліфікацію та характеристику мовленнєвих жанрів. Саме останній напрям вивчення президентського дискурсу передбачає розгляд не лише традиційних жанрів політичного дискурсу, представлених у президентській риторичній, а й виокремлення та аналіз новітніх форм взаємодії голови держави з народом. Окрім президентських промов ритуального (інавгураційна промова, привітання, подяка тощо), інформаційного (інтерв'ю, пресконференція, відеозвернення), аргументативного (виступ, ток-шоу, заява), в українському президентському дискурсі функціонує порівняно новий жанр петиції. Він є частиною електронної комунікації голови держави з народом та орієнтований на порушення та розв'язання актуальних проблем питань, що хвилюють суспільство. Петиції розміщено на електронному порталі і за умови масштабної підтримки розв'язання проблеми пересічними громадянами, президент зобов'язаний надати відповідь, тобто відреагувати у формі висловлення своєї позиції щодо цього питання. У такий спосіб здійснюється дистанційна інтеракція у формі обміну повідомленнями, що має діалогічний характер та передбачає висловлення аргументації мовця щодо позиції за певною проблемою. В разі підтримки пропозиції або позитивної відповіді петиція має перлюкутивний ефект: за відповіддю слідують конкретні дії з розв'язання проблеми або підтримки пропозиції. Цей мовленнєвий жанр з огляду на його новаторський характер і популярність в українському суспільстві потребує ґрунтовного мовознавчого аналізу передусім в аспекті кореляції мовленнєвих актів, комунікативних стратегій і мовних засобів їх вираження в президентському дискурсі.

Мета дослідження – визначити специфічні комунікативно-дискурсивні ознаки петиції як жанру президентського дискурсу та проаналізувати мовні засоби, що використовуються учасниками комунікативної взаємодії задля досягнення перлюкутивного ефекту. Об'єктом аналізу слугував сучасний український президентський дискурс, а предметом – мовленнєвий жанр «петиція Президенту України» (2015-2023 роки).

Вивчення президентського дискурсу як одного з виявів політичної комунікації має певну тяглисть у політичній лінгвістиці, зокрема президентська риторика перебувала в центрі уваги германістів (Ю. Денисюк, Н. Єсипенко, Н. Петлюченко, Л. Славова, І. Шевченко та ін.) і словістів (Н. Кондратенко, М. Степаненко, Л. Стрій, Р. Шимуля, К. Шлундт та ін.). Серед мовленнєвих жанрів президентського дискурсу ґрунтовно проаналізовано інавгураційну промову (Н. Петлюченко, Л. Стрій та ін.), новорічне привітання (Н. Кондратенко, К. Шлундт та ін.). Електронні петиції як форма комунікації влади з громадськістю ставали предметом вивчення в аспекті дотримання юридичних норм у різних сферах права (В. Афоніна, Є. Липницька [13], І. Кульчицька [10], І. Малиновська [11], Ю. Осипенко [13], В. Портнова [15], В. Решота [16] та ін.), політології (С. Дерев'янка, С. Закірова, А. Константиновська [8], А. Крижанівська [9], Я. Собків [17], В. Черній [18] та ін.) і проблем державного управління (М. Дурман [3], В. Коваленко, О. Колесников, С. Лубинець, А. Мезенцев [12] та ін.). Із законодавчого погляду петиції було впроваджено на підставі Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції», а саме Закон

України «Про звернення громадян» був доповнений ст. 23-1 «Електронна петиція, порядок її подання і розгляду» [6].

У мовознавстві жанр електронної петиції ставав предметом аналізу в окремих наукових розвідках. Так. І. Біскуп, ґрунтуючись на принципах критичного дискурсу-аналізу, дослідила англійські петиції до уряду й парламенту Великої Британії [2]. Зважаючи на те, що цей жанр є одним з новітніх в українській політичній комунікації, цілком закономірним є недостатній рівень його опрацювання, зокрема в лінгвістичних студіях. Відповідно петиції як вияв українського президентського дискурсу не ставили предметом мовознавчого аналізу.

Мовленнєвий жанр петиції, порівняно новий для українського президентського дискурсу, широко представлений у зарубіжній політичній комунікації. М. Дурман характеризує петиції та окреслює їхні особливості у Франції, Фінляндії та Латвії та визначає у зіставленні тип петиції Президенту в Україні: «Консультативні петиції запроваджуються для аналізу суспільної думки та виявлення гострих і болючих проблем суспільства і влади. Правових наслідків така петиція не має – поки відсутня чітка ідентифікація особи, яка підписує петицію, петиція може мати виключно консультативний характер. Саме такий характер петиції запроваджено в Україні» [3, с.135].

Виклад основного матеріалу. Подання електронних петицій Президентові України було врегульовано низкою законодавчих актів, вони почали активно використовуватися з 2015 року. Цей жанр є одним з виявів електронної комунікації, так званої «електронної демократії» або «е-демократії». Це поняття потрактовують як використання інформаційно-комп'ютерних технологій «для забезпечення виконання основних функцій демократичного процесу, зокрема: вільного доступу до суспільно важливої інформації, свободи слова, участі в публічному управлінні» [4, с.23]. Комплекс мовленнєвих жанрів, представлених у межах електронної демократії досить великий: «До елементів електронної демократії належать: електронні петиції, звернення до суб'єктів владних повноважень в електронній формі, електронне голосування тощо» [1, с.22]. З огляду на це електронна петиція є центральним, але не єдиним жанром електронної комунікації, вона є найпоширенішою формою електронної взаємодії громадян з Президентом України.

В Україні електронні форми комунікації набули актуальності в останнє десятиліття, з кожним роком такі форми взаємодії влади з громадянами стають більш поширеними. Це зумовлено, по-перше, тривалим карантиним через пандемію коронавірусу, по-друге, війною в Україні. Зважаючи на це, для розв'язання багатьох питань і висловлення громадянами свого ставлення до них єдиною можливою формою взаємодії з владою є електронна комунікація. На думку дослідників, «...з одного боку, е-демократія мотивує політичну активність особистості, сприяє її політичній соціалізації. З іншого боку, на якісний новий рівень виходять відносини між органами влади і громадянами. Для координації своїх дій держава отримує максимально повні дані про позицію громадян, а останні мають відкритий доступ до офіційної інформації, можливість висловлювати свої побажання та слідкувати за їх виконанням, підтримувати реальний діалог з представниками влади в он-лайн режимі, лобіювати прийняття важливих законів чи рішень» [3, с.136].

Процес подання електронних петицій розпочався 28 серпня 2015 року. Коли на сайті Президента України почав функціонувати спеціальний розділ «електронні петиції», де представлено вже понад 200 тис петицій, серед яких розглянуті з відповідями на них та нерозглянуті за браком потрібної кількості

голосів громадян. Навіть за умови невисокої підтримки, наявність відповідного звернення громадськості до Президента України є ознакою важливості порушених у петиціях питань: «...не всі петиції набрали й наберуть по 25 тисяч голосів громадян, проте вони виступають своєрідним сигналом для влади та водночас віддзеркаленням думок людей різних регіонів цілої країни» [7, с.647]. Першою петицією, що набрала потрібну кількість голосів, стала петиція щодо носіння зброї «Законодавчо затвердити право громадян України на захист» від 29 серпня 2015 року. У відповіді на цю петицію адресат, ґрунтуючись на законодавчих актах, конкретно вказує кроки, що було здійснено для розгляду звернення: *Для забезпечення ґрунтового та всебічного розгляду відповідної конституційної пропозиції я звернувся до Голови Конституційної Комісії, Голови Верховної Ради України В. Гройсмана ініціювати скликання засідання робочої групи Конституційної Комісії з прав, свобод та обов'язків людини і громадянина із залученням до цієї роботи автора електронної петиції, представників різних політичних сил, державних органів, інститутів громадянського суспільства, вчених-правознавців, експертів* (<https://petition.president.gov.ua/petition/40>). У петиції Президент відповідає від власного імені, що зумовлює використання перформативних мовленнєвих актів.

За структурою мовленнєвий жанр петиції охоплює власне текст петиції та відповідь Президента. Підґрунтям петиції, на думку А. Константинівської, є мовленнєвий жанр клопотання [8, с.91]. Вважаємо, що комунікативною інтенцією загалом є спонукання влади країни до прийняття певних рішень або вчинення дій. Іntenція спонукання передбачає різний рівень впливу на адресата – від прохання до вимоги. У випадку з петицією йдеться про низький ступінь категоричності, тому тут доцільно визначати мовленнєвий акт прохання залежно від конкретного наповнення, напр.: *Прошу Президента невідкладно внести до Верховної Ради проект закону про заборону на період воєнного стану виділення коштів з місцевого та державного бюджету на некритичні витрати, які не є першочерговими під час війни та спрямування залишку коштів на бюджетних рахунках після забезпечення критичних витрат на потреби армії!!! Також, законодавчо визначити дійсно критичні потреби під час війни, лише на які можуть виділятися бюджетні кошти* (<https://petition.president.gov.ua/petition/205034>). В іншому випадку, якщо мовець висловлює прохання, то такий тип петиції справді тяжіє до клопотання. Передусім це петиції щодо присвоєння звання Героя України загиблим українським захисникам, напр.: *Пане президенте! Просимо Вас присвоїти звання Героя України (посмертно) сержанту Сегеді Івану Івановичу який загинув 05.09.2023 року під час артилерійського обстрілу поблизу н.п Новоандріївка, Запорізької області, Який проходив службу з 2014 року у в/ч А1556, 15 батальйону, 128 окремої гірсько-штурмової танкової бригади* (<https://petition.president.gov.ua/petition/205714>). Крім того, петиція актуалізує й мовленнєвий акт згоди, що реалізований через висловлення громадськістю підтримки висловлених пропозицій або прохання, оскільки на електронній формі розміщення петиції «люди віддають свої голоси у разі підтримання її положень» [14, с.53]. Фактично в мовленнєвому акті беруть участь три учасники: мовець-автор, який ініціює петицію та розміщує її на відповідному ресурсі; адресат-Президент, який надає відповідь у разі набрання петицією 25 тис голосів підтримки; колективний непрямий адресат, який голосує на підтримку петиції (прізвища усіх підписантів зазначено на сайті). І. Біскуб зазначає, що потрібно враховувати ще реалізацію інтенції мовця, тоб-

то реагування на петицію і відповідних установ: «Електронна петиція передбачає комунікацію за посередництва комп'ютера всіх користувачів, які її підписали, та реакцію урядових установ на проблему, викладену в ній» [2, с.77]. Йдеться про перлокутивний ефект петиції, який залежить насамперед від активності непрямого масового адресата, тому що брак голосів на підтримку пропозиції чи прохання унеможлиблює розгляд петиції Президентом.

Якщо підтримка петиції виявляється достатньою, другим компонентом петиції стає відповідь Президента України. У відповіді наявні три компоненти: вступний, основний і завершальний. У першому (вступна частина) схарактеризовано зміст петиції, зазначено її номер та автора, напр.: *Відповідь Президента України на електронну петицію № 22/000033-еп щодо «зменшення кількості депутатів Верховної Ради України до 100 осіб», розміщену на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України 29.08.2015 громадянином Т. Челєписом* (<https://petition.president.gov.ua/petition/33>). Цей компонент є рамковим і наявний в усіх без винятку відповідях Президента на петиції. У другій частині петиції сформульовано реакцію адресата на пропозицію чи прохання з оперттям на законодавчу базу, напр.: *Поділяю висловлену в петиції думку про необхідність удосконалення законодавчих засад для забезпечення максимально можливого зосередження наявних ресурсів у цілях їх спрямування на захист нашої країни від ворога. На цю мету спрямовано прийнятий парламентом 8 листопада 2023 року та підписаний мною Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» (...)* (<https://petition.president.gov.ua/petition/205034>). В останній частині окреслено подальші дії відповідно від згоди чи незгоди Президента підтримати комунікативний намір автора петиції, а також за можливості конкретні розпорядженні щодо розв'язання проблеми, напр.: *Конституцією України, законами України «Про Кабінет Міністрів України», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» на Кабінет Міністрів України покладено здійснення заходів щодо забезпечення боєздатності Збройних Сил України та обороноздатності України, забезпечення соціальних і правових гарантій військовослужбовцям, організаційне керівництво мобілізаційною підготовкою й мобілізацією. Ураховуючи викладене, я звернувся до Прем'єр-міністра України Д. Шмигала з проханням комплексно опрацювати порушені в електронній петиції питання та про результати їх розгляду поінформувати автора* (<https://petition.president.gov.ua/petition/203452>).

В окремих ситуаціях відповідь на петиції є позитивною, проте переважання покликання на законодавчу базу і вказівки на обмеження повноважень Президента у вирішенні більшості питань, напр.: *Одним з головних пріоритетів зовнішньої політики України є поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації. Сьогодні ми здійснюємо реформування сектору безпеки та оборони України відповідно до стандартів НАТО з метою посилення обороноздатності країни, що є необхідним для протидії агресії з боку Росії. Після досягнення Україною всіх необхідних для вступу до Альянсу критеріїв остаточно рішення з цього надзвичайно важливого питання ухвалюватиме український народ на референдумі* (<https://petition.president.gov.ua/petition/52>).

Зазначимо, що мовленнєвий жанр петиції не є дієвим механізмом для досягнення певної мети, оскільки конкретні рішення мають місце скоріше як виняток. Проте «електронні петиції можуть відіграти позитивну роль у налаго-

дженні суспільного діалогу з органами влади» [16, с.93], тобто вони є засобом привернення уваги громадськості до певного питання, а також показником важливості та актуальності таких питань для суспільства. Якщо петиція набирає необхідну кількість голосів швидко, в рекордні терміни (2-3 дні), це свідчить про гостроту порушеного питання і відповідну реакцію громадян на важливість його розв'язання. Активність підтримки хоч і визначає порядок розгляду петицій Президентом, але є невисокою: складний шлях реєстрації для головування і відсутність реальних дій у відповідь знижують рівень довіри до такої комунікації з владою. На думку дослідників, це пов'язано і з низькою результативністю електронних петицій, оскільки «часто позитивна відповідь органів влади на звернення не супроводжується реальними діями, в той час як механізми контролю за реалізацією петицій відсутні» [13, с.21]. Зважаючи на це, відсутній перлокутивний ефект мовленнєвого акту спонукання влади до певних дій, тобто комунікативна інтенція не дістає реалізації.

Висновки. Мовленнєвий жанр петиція в українському президентському дискурсі ґрунтується на мовленнєвому акті спонукання різного ступеня категоричності, його комунікативна інтенція становить прохання. За структурою петиція містить власне звернення автора-мовця, реакцію непрямих адресатів, які підтримують петицію, та відповідь адресата-Президента в разі наявності необхідної кількості голосів. У відповіді наявні вступна, основна та заключна частина, що спираються за змістом на законодавчі акти і мають невисокий рівень дієвості. Здебільшого перлокуція петиції становить привернення уваги влади до проблеми, але переважно не до її розв'язання. Перспективи дослідження вбачаємо у створенні корпусу петицій Президенту в межах президентського корпусу текстів.

Список використаних джерел і літератури:

1. Берназюк, О.О. Цифрові технології у праві: тенденції та перспективи розвитку: автореферат дис. ... доктора юрид. наук. Ужгород: Ужгородський національний університет. 2021.
2. Біскуп І. Електронна петиція як новий тип медійного дискурсу (досвід критичного дискурс-аналізу). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. Вип. 6. С. 77-85.
3. Дурман М.О. Електронні петиції як один з інструментів електронної демократії. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2020. № 3. С. 131-139.
4. Електронне урядування та електронна демократія. Ч. 3: Електронна демократія: основи та стратегії реалізації / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Київ: ФОП Москаленко. 2017.
5. Електронні петиції. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://petition.president.gov.ua>.
6. Закон України «Про звернення громадян». URL: <http://surl.li/ahxgb>.
7. Кондраненкова І., Бабич В. Електронні петиції як засіб взаємодії в системі «уряд-громадськість». *Молодий вчений*. 2018. Вип. 4 (56). С. 646-649.
8. Константи́нівська А.К. Електронна петиція як ефективний інструмент політичної участі громадян. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2018. Вип. 1 (1-2). С. 89-95.
9. Крижановська А. С. Питання впровадження інституту електронних петицій в діяльності Президента України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 30. С. 107-116.
10. Кульчицька І. Електронні петиції в Україні: становлення та перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №2. С. 64-75.

11. Малиновська І.М. Електронне петиційне рухання в Україні: аналіз стану та проблеми. *Право України*. 2018. №3. С. 73-77.
12. Мезенцев А. Підходи до електронних петицій: зарубіжний та національний досвід. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. №3. С. 83-87.
13. Осипенко Ю.О., Липницька Є.О. Електронні петиції як форма реалізації прав громадськості на прийнятті рішень у сфері охорони довкілля. *Історія, філософія, право*. 2019. Вип. 1 (11). С. 19-23.
14. Полуніна О. О. Електронні петиції: міжнародний досвід та Україна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, Сер.: Юриспруденція. 2023. Вип. 62. С. 53-56.
15. Портнова В.М. Електронні петиції: практика та проблеми застосування в Україні. *Публічне управління: теорія та практика*. 2019. Вип. 1 (20). С. 43-53.
16. Решота В.В. Електронна петиція як новий інструмент звернення громадян до органів публічної адміністрації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2015. Вип. 15 (1). С. 91-94.
17. Собків Я.М. Електронна петиція як одне з інформаційних прав людини і громадянина. *Право і суспільство*. 2015. №6. С. 61-66.
18. Черній В. Електронна петиція як інструмент громадського впливу. *Юридичний вісник*. 2016. №2. С. 26-29.

References:

1. Bernaziuk, O.O. (2021). Tsyfrovi tekhnologii u pravi: tendentsii ta perspektyvy rozvytku: avtoreferat dys. ... doktora yuryd. nauk [Digital technologies in law: trends and prospects for development: abstract of the dissertation]. Uzhhorod: Uzhhorodskyy natsionalnyi universytet. [in Ukr.].
2. Biskub, I. (2016). Elektronna petytsiia yak novyi typ mediinoho dyskursu (dosvid krytychnoho dyskurs-analizu) [Electronic petition as a new type of media discourse (experience of critical discourse analysis)]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky [Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University]*. Vyp. 6. S. 77-85. [in Ukr.].
3. Durman, M.O. (2020). Elektronni petytsii yak odyz z instrumentiv elektronnoi demokratsii [Electronic petitions as one of the tools of electronic democracy]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu [Bulletin of the Kherson National Technical University]*. Vyp. 3. S. 131-139. [in Ukr.].
4. Elektronne uriaduvannia ta elektronna demokratsiia [Electronic governance and electronic democracy] Ch. 3: Elektronna demokratsiia: osnovy ta stratehii realizatsii. (2017) / za zah. red. A.I. Semenchenka, V.M. Dreshpaka. Kyiv: FOP Moskalenko. [in Ukr.].
5. Elektronni petytsii. Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy [Electronic petitions. Official online representation of the President of Ukraine]. URL: <http://petition.president.gov.ua> [in Ukr.].
6. Zakon Ukrainy «Pro zvernennia hromadian» [The Law of Ukraine «On Appeals of Citizens»]. URL: <http://surl.li/ahxgb>. [in Ukr.].
7. Kondranenkova, I., Babych, V. (2018). Elektronni petytsii yak zasib vzaiemodii v systemi «uriad-hromadskist» [Electronic petitions as a means of interaction in the «government-public» system]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*. Vyp. 4 (56). S. 646-649. [in Ukr.].
8. Konstantynivska, A.K. (2018). Elektronna petytsiia yak efektyvnyi instrument politychnoi uchasti hromadian [Electronic petition as an effective tool of political participation of citizens]. *Epistemolohichni doslidzhennia v filosofii, sotsialnykh i politychnykh naukakh [Epistemological studies in philosophy, social and political sciences]*. Vyp. 1 (1-2). S. 89-95. [in Ukr.].
9. Kryzhanovska, A.S. (2015). Pytannia vprovadzhennia instytutu elektronnykh petytsii v diialnosti Prezydenta Ukrainy [The issue of the introduction of the electronic

- petition institute in the activities of the President of Ukraine]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia [State construction and local self-government]*. Vyp. 30. S. 107-116. [in Ukr.].
10. Kulchyt'ska, I. (2019). Elektronni petytsii v Ukraini: stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [Electronic petitions in Ukraine: formation and development prospects]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Legal Scientific Electronic Journal]*. Vyp. 2. S. 64-75. [in Ukr.].
  11. Malynovska, I.M. (2018). Elektronne petytsiine rukhannia v Ukraini: analiz stanu ta problemy [Electronic petition movement in Ukraine: analysis of the state and problems]. *Pravo Ukrainy [Law of Ukraine]*. Vyp. 3. S. 73-77. [in Ukr.].
  12. Miezientsev, A. (2016). Pidkhody do elektronnykh petytsii: zarubizhnyi ta natsionalnyi dosvid [Approaches to electronic petitions: foreign and national experience]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia [Actual problems of public administration]*. Vyp. 3. P. 83-87. [in Ukr.].
  13. Osypenko, Yu.O., Lypnytska, Ye.O. (2019). Elektronni petytsii yak forma realizatsii prav hromadskosti na pryiniatti rishen u sferi okhorony dovkillia [Electronic petitions as a form of exercising the public's rights to make decisions in the field of environmental protection]. *Istoriia, filosofii, pravo [History, philosophy, law]*. Vyp. 1 (11). S. 19-23. [in Ukr.].
  14. Polunina, O.O. (2023). Elektronni petytsii: mizhnarodnyi dosvid ta Ukraina [Electronic petitions: international experience and Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]*, Ser.: Yurysprudentsiia. Vyp. 62. S. 53-56. [in Ukr.].
  15. Portnova, V.M. (2019). Elektronni petytsii: praktyka ta problemy zastosuvannia v Ukraini [Electronic petitions: practice and problems of application in Ukraine]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka [Public Administration: Theory and Practice]*. Vyp. 1 (20). S. 43-53. [in Ukr.].
  16. Reshota, V.V. (2015). Elektronna petytsiia yak novyi instrument zvernennia hromadian do orhaniv publichnoi administratsii [Electronic petition as a new tool for citizens to appeal to public administration bodies]. *Naukovyi vinyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu [Scientific Broom of the International Humanitarian University]*, Serii: Yurysprudentsiia. Vyp. 15 (1). S. 91-94. [in Ukr.].
  17. Sobkiv, Ya.M. (2015). Elektronna petytsiia yak odne z informatsiinykh prav liudyny i hromadianyna [Electronic petition as one of the informational rights of a person and a citizen]. *Pravo i suspilstvo [Law and Society]*. Vyp. 6. S. 61-66. [in Ukr.].
  18. Chernii, V. (2016). Elektronna petytsiia yak instrument hromadskoho vplyvu [Electronic petition as a tool of public influence]. *Yurydychnyi visnyk [Legal Bulletin]*. Vyp. 2. S. 26-29. [in Ukr.].

Lyubov Zavalska

PETITION AS A SPEECH GENRE OF UKRAINIAN PRESIDENTIAL DISCOURSE

The article is devoted to the analysis of the system of speech genres of modern Ukrainian presidential discourse. The study of presidential discourse as one of the varieties of political discourse is carried out in a communicative and pragmatic aspect. This involved taking into account the features of communicative interaction of political interaction participants, selected communication strategies and tactics, and identifying communicative intentions. One of the new genres of Ukrainian presidential discourse is considered – a petition to the President of Ukraine. Petitions of citizens to the President for 2015-2023 were analyzed and the structural-semantic and communicative-pragmatic

features of this genre were determined. The remote and mediated nature of petitions as a genre of electronic communication between the head of state and citizens of Ukraine is taken into account. The main communicative strategies of speakers in petitions and the specifics of the President's communicative behavior as addressee and respondent are characterized. Attention is focused on linguistic means of achieving the perlocutionary effect in the speech genre of the petition. The communicative intention of encouragement is defined as the main one in the petition, which determines the implementation of speech acts of offer and request. The two-component structure of the petition was considered and the speaker's own appeal and the addressee's response in communicative interaction with the participation of an indirect mass addressee were analyzed. The structural elements of the President's response as a component of the speech genre of the petition are considered and its performative nature is determined. The problems of achieving perlocutionary effect in petitions and low effectiveness in political discourse are characterized.

Key words: presidential discourse, political discourse, speech genre, petition, communicative intention, perlocutionary effect/

Отримано: 28.09.2023 р.

УДК 811.161.2*373

DOI: 10.32626/2309-7086.2023-20.71-79

Світлана Каленюк

ORCID 0000-0002-6055-8351,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови і літератури,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського

Наталія Шеремета

ORCID 0000-0002-7398-6734,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,

Кам'янець-Подільський національний

університет імені Івана Огієнка

Володимир Рижик

ORCID 0009-0004-1997-6756,

студент 2 курсу,

Миколаївський національний університет

імені В.О. Сухомлинського

**МОВНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ФУТБОЛЬНОГО ДИСКУРСУ
В УСНОМУ МОВЛЕННІ КОМЕНТАТОРІВ**

У статті характеризувано сучасні тенденції футбольного дискурсу в усному мовленні коментаторів; доведено, що стилістично протиставні шари лексики «термінолект» і «соціолект» об'єднуються комунікативно, що уможливило виокремлення відтермінних сленгізмів; висновковано про збалансованість використання фахової професійної та неофіційної жаргонної лексики у футбольному дискурсі.

Ключові слова: футбольний дискурс, мовлення, футбольна термінолексика, сленг, стилістична бінарність, відтермінні сленгізми.